

Кафедра історії зарубіжної україністики створена в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка в 2016 році. Вона покликана досліджувати проблеми історії зарубіжної україністики й україніки, української діаспори, міжнародних культурних комунікацій України і готувати відповідних фахівців. Зарубіжне українство, яке складає майже 20 млн осіб, створені ним колосальні інтелектуальні, культурно-духовні, літературно-художні, освітні, матеріальні цінності – невід’ємна складова історії й культури українського народу. Предметом вивчення є також інтелектуальні здобутки українознавчих центрів національних держав. Окремий напрям – повернення і реституція національних культурних реліквій в Україну.

Студенти опанують нормативні навчальні дисципліни: «Україна в контексті світової історії», «Історія імміграційної політики країн світу», «Історія української еміграції і діаспори», «Історія повсякденних практик зарубіжних українців», «Українська діаспора в міжнародних комунікаціях», «Проблеми повернення історико-культурних цінностей в Україну» та ін.

Завідувач кафедри – доктор історичних наук, професор О.В.Даниленко.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

Кафедра історії зарубіжної україністики утворилася в результаті об’єднання кафедри української історії та етнополітики і кафедри історії для гуманітарних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, які мають свої витoki з довоєнного періоду.

Зміна назви була адекватною і своєчасною відповіддю кафедри на виклик реформ і перебудов освітнього процесу в Україні і університеті зокрема. Вона свідчила про великий творчий потенціал і постійний пошук колективом свого гідного місця в системі гуманітарної освіти і в житті університету й суспільства в цілому. Колектив і сьогодні ще більше переконаний, що головне місце в формуванні та розвитку національної самосвідомості, почуття патріотизму, високої культури, моральних цінностей належить історії українського народу. З’ясування актуальних сторінок історії є посильним внеском у справу

зміцнення національної духовності українців, історії української діаспори та ролі українців у світових подіях. Без об'єктивного врахування відповідних уроків і досвіду історії не зможемо передбачити майбутнє нашої держави.

Нові реалії зумовлювали об'єктивну необхідність зміни спеціалізації кафедри. Все більшу підтримку колективу, керівництва факультету і університету одержувала аргументована пропозиція колективу кафедри щодо її нової назви. Ухвалою Вченої ради університету влітку 2016 р. було затверджено сучасну назву кафедри.

Кафедра історії зарубіжної україністики забезпечувала викладання на природничих факультетах нормативного курсів та курсів вільного вибору студентів: «Вступ до університетських студій», «Українська та зарубіжна культура», «Етнополітика», «Історія цивілізацій» та ін. Викладачі підготували і видали програми, плани семінарських занять, низку навчальних посібників і хрестоматію з історії української та зарубіжної культури, університетських студій та історії цивілізацій. Вони користувалися великим попитом у студентів і викладачів вишів і витримали декілька перевидань.

Крім того, викладачі забезпечили для студентів-магістрів низки факультетів викладання нормативного курсу з історії сучасного світу. Науковцями розроблено й видано загальну всеукраїнську програму курсу, а дещо пізніше – й навчальний посібник.

Всі без винятку навчальні дисципліни забезпечені програмами й планами семінарських занять, підручниками та посібниками, які підготовлені колективом кафедри. Лише за 2003 – початок 2016 рр. їх надруковано понад 60. Серед підручників і навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки України слід виділити: “Історія Києва: від княжої доби до сучасності. Збірник документів і матеріалів” (К., 2005. – 773 с.), “Історія України: від найдавніших часів до сьогодні” (К., 2008. – 1160 с.) „Діячі науки і культури України. Нариси життя та діяльності: 1841-2008” (Київ-Чернівці, 2010. – 688 с.), „Історія України (Київ-Чернівці, 2015. – 756 с.)” та ін.

В останні десятиріччя на кафедрі посилено наукове керівництво аспірантами, здобувачами, наукове консультування докторантів. Інтеграція і

активізація наукових сил гуманітаріїв університету розпочалася у другій половині 1990-х рр., коли за рахунок держбюджету почали виконуватися планові теми. Кафедра була базовою у виконанні двох тем у 1998-2000 рр. Науковим керівником першої теми “Етнополітичні виміри української історії” був професор Ю.А. Горбань. У її виконанні брали участь 5 викладачів кафедри.

До виконання другої теми “Історичні та етнічні засади розвитку української нації в ХХ ст.” (наук. керівник професор М.М. Карабанов) були залучені професори Я.С. Калакура, В.П. Шевчук, М.М. Вівчарик, доцент І.С. Гриценко. Виконавці теми, крім публікацій багатьох брошур і статей, взяли участь у підготовці 8 монографій і 4 посібників.

У 2001-2002 рр. кафедра виконувала підрозділ загальнофакультетської теми “Історія формування і розвитку української державності”. Його назва “Етнонаціональні та етнополітичні чинники української державності. 20-ті–30-ті рр. ХХ ст.” Науковим керівником і виконавцем теми був професор Ю.А. Горбань. За результатами дослідження видана монографія та низка наукових статей.

Разом із розвитком кафедри зростав професійний і науковий рівень викладачів. У 2004 р. Д.Ф. Розовик, 2010 р. Т.Ю. Горбань, 2012 р. М.Г. Казьмирчук, О.В. Даниленко та Л.П. Могильний захистили докторські дисертації

Протягом 2010-2017 рр. навчальних років якісний склад кафедри забезпечувало 8 викладачів. У науковій і викладацькій роботі кафедри беруть участь професори, доктори історичних наук, які забезпечують викладання нормативних та спеціальних курсів, керівництво докторантами, аспірантами. Це: завідувач кафедри Олександр Вікторович Даниленко, автор понад 130 праць; Тетяна Юріївна Горбань (140 наукових публікацій та методичних розробок); Юрій Володимирович Латиш (200 публікацій); Леонід Петрович Могильний (170 наукових та навчально-методичних праць); Сергій Валерійович Набока (автор понад 80 праць); Інна Миколаївна Мороз (Заболотна), автор понад 70 публікацій; Тетяна Володимирівна Орлова (320 праць); Олена Володимирівна Чернишевич (понад 20 публікацій).

Одним із важливих напрямків діяльності кафедри є навчально-виховна робота зі студентами, розробка навчальних програм нормативних курсів і спецкурсів. В умовах входження України до Болонської системи та впровадження сучасної системи організації навчального процесу колективом кафедри розроблено модульні робочі програми для I курсів природничих факультетів, систему залікових одиниць для рейтингового оцінювання роботи студентів.

Представники професорсько-викладацького складу кафедри беруть участь у роботі спеціалізованих вчених рад по захисту дисертацій (О.В. Даниленко, Т.Ю.Горбань, Л.П. Могильний). Є членами редколегій фахових наукових видань з історії.

Історія становлення кафедри та сучасний стан її розвитку вказують на динамізм, активний пошук нових форм і шляхів удосконалення навчально-виховного процесу, наукової роботи професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів, підвищення якості підготовки висококваліфікованих фахівців. Робота кафедри відповідає вимогам державних стандартів вищої освіти, потребам особистості, суспільства. За час свого розвитку кафедра історії зарубіжної україністики згуртувалась і утвердилась як колектив однодумців і патріотів університету, переконливо довела свій великий творчий потенціал.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Історія Київського університету. 1834-1959. – К., 1959.

Історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка: минуле й сьогодення. – К., 2004. – 356 с.

Історія сучасного світу. Програма курсу для магістрів вищих навчальних закладів України. – К., 1996. – 28 с.

Історія сучасного світу. Навчальний посібник. – К., 2001. – 337 с.

Історія сучасного світу. Програма курсу для магістрів природничих факультетів / Укл. Д.Ф. Розовик, В.Є. Кругляков. – К., 2006. – 42 с.

Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV-XX століть: Навч. посіб. / За ред. Ю.А. Горбаня. – К.: Знання, 2007. – 439 с.

Історія України. Матеріали для самостійної роботи студентів. Навчально-допоміжний посібник для студентів природничих факультетів / Коцур А.П. (керівник авт. кол.) та ін. – К., 2004. – 28 с.

Історія України. Програма курсу (для студентів природничих факультетів) / Укл.: Коцур А.П., Терес Н.В. – К., 2004. – 64 с.

Історія України. Навчально-методичний посібник (для студентів неспеціальних факультетів) / За заг. ред. А.П. Коцура. – К.-Чернівці, 2006. – 132 с.

Історія України. Програма для студентів усіх спеціальностей. – К., 1994. – 44 с.

Історія України. Практикум для студентів університету. – К., 2000. – 240 с.

Історія України. Навчальний посібник. Для студентів природничих факультетів університету. – К., 2001. – 80 с.

Історія України. Навчально-допоміжний посібник. Для студентів природничих факультетів університету. – К., 2002. – 74 с.

Історія України. Методичні рекомендації з кредитно-модульної системи навчання (для студентів природничих факультетів) / А.П. Коцур, Т.Ю. Горбань. – К., 2006. – 26 с.

Історія України: Програма курсу (для студентів природничих факультетів). – К., 2008. – 46 с.

Історія української та зарубіжної культури: Навч. посібник. – К., 2001. – 326 с.

Історія української культури: Зб. док. і матер. – К., 2000. – 607 с.

Кафедра української історії та етнополітики: історія та сучасність. Біобібліографічний довідник / За ред. д.і.н., проф. А.П.Коцура, д.і.н., проф., чл.-кор. НАН України В.Ф.Колесника. – Київ-Чернівці: Книги-XXI, 2009. – 100 с.

План семінарських занять з курсу “Історія України” та тематика нормативних і спеціальних курсів для студентів університетів. – 11 тем у 8-ми ч. – К., 1992. – 571 с.

Плани семінарських занять з курсу “Історія України” для студентів

університету. – К., 2016. – 27 с.

Плани семінарських занять із курсу “Українська та зарубіжна культура” для студентів університету. – К., 1998. – 24 с.

Політична історія ХХ століття. Тексти лекцій для студентів університету. – К., 1991. – Ч. 1. – 120 с.; К., 1992. – Ч. II. – 96 с.

Практикум з курсу історії України. Методичні рекомендації та матеріали для самостійної роботи студентів / Коцур А.П. (керівник), Горбань Т.Ю., Даниленко О.В. та ін. – К., 2016. – 116 с.

Програма курсу “Політична історія сучасного світу” для вищих навчальних

Українська та зарубіжна культура. Програма курсу для вищих навчальних закладів. – К., 1996. – 36 с.